

บทที่ ๖

เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาว ของนายโรงโนรา ๕ ท่าน

ลักษณะการรำเชียนพราชมะนาว ของนายโรงโนราหรือหรือโนราใหญ่แต่ละท่าน จะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของท่านนั้น ๆ ที่ได้ฝึกฝนกันมา ตลอดถึงไหวพริบปฏิภาณในการพลิกแพลงท่ารำ ให้มีความวิจิตรพิศดาร มีความโดดเด่น เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และในการแสดงครั้งนั้น ๆ แต่ถึงแม้จะมีวิธีการพลิกแพลงท่ารำอย่างไรก็ตาม ลักษณะการรำคั้งกล่าวของนายโรงโนราหรือโนราใหญ่แต่ละท่านก็ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ที่เป็นรูปแบบของตนเอง ดังนั้นในบทนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจึงใคร่นำเสนอขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาวของนายโรงโนราแต่ละท่าน จำนวน ๕ ท่าน ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ คือ นครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง โดยการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาวของนายโรงโนราแต่ละท่าน เพื่อให้เห็นถึงวิธีการนำเสนอการรำของนายโรงโนราท่านนั้น ๆ ซึ่งจะแยกเปรียบเทียบเป็นลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาว และลำดับขั้นตอนการรำพราชมะนาว

๖.๑ ลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาวของนายโรงโนรา ๕ ท่าน

๑. โนราพร้อม อ่างวัง เป็นนายโรงโนราอาวุโส ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจังหวัดสงขลา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านไสยศาสตร์และการแสดงโนราเป็นอย่างดี สามารถรำได้อ่อนช้อย นุ่มนวลและนิ่ง จนมีคนทั่วไปพูดกันติดปากว่า "รำเนียนจนถูกปิดไม้หวาย" (รำเนียนจนถูกปิดไม้หวาย) อดีตเคยเป็นครูสอนโนราให้กับนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๓๑ ปัจจุบันอายุ ๘๔ ปี ลักษณะการรำของท่านมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราชมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มจากหมอบโรงนำนายโรงโนราออกเดินเวียนโรง ๑ รอบ จากนั้นนั่งพนักรำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

ขั้นตอนที่ ๒ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ประกอบด้วยการรำพลงโค โดยเริ่มจากรำเกล้าท่าบนพนักรำ จากนั้นลงฉากใหญ่ เดินเท้าออกจากพนักรำไปข้างหน้ารำท่าสอดสร้อยรำท่าไทรทองหรือยลงคาบไม้หวายเชียนพราชมะนาว แล้วจึงรำท่าครุ (๑๒ ท่า) ประกอบด้วย ท่าทพนม

ทำพรหมสี่หน้า ทำบัวบาน ทำเขาควาง ทำขลุ่ยพ้องนาง ทำโคมเวียน ทำช่อดอกไม้ ทำราหูจับ
จันทร์ ทำต่างกัน ทำเมฆดาดอแก้ว ทำดอนสายบัว ทำเสื่อลากหาง จบจากทำครูแล้วก็ทำ
รำนาคฐา-นาคเร็ว และร่าท่ามซิด ๒ ทำ คือ ทำเทพนม ยกจากน้อย กับทำน้ำวศร ยกจากน้อย
หมุนรอบตัวเอง

ขั้นตอนที่ ๓ การเรียกจิตวิญญาณ โดยการร่าในท่าชี่นิ้วกลางมือซ้ายไปทางโรงโนรา
ฝ่ายตรงข้าม บริกรรมคาถาเรียกจิตวิญญาณ จบแล้วลคมือมาชี้ที่ตัวพรายที่วางอยู่บนพื้นพร้อมกับ
บริกรรมคาถากำกับไว้ จากนั้นเริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเช่นเดียวกันจนครบ ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๔ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑ โดยเริ่มร่าท่าเงื่อ ทำเขียนตัวพราย ทำกระทืบ
ตัวพรายด้วยเท้าขวา ทำกระโดดข้ามตัวพราย ทำเก็บดินเคียว ท่องโรงวนขวา

ขั้นตอนที่ ๕ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๒ โดยเริ่มจากร่าเงื่อท่า ร่าท่าเงื่อหมุนรอบตัว ทำ
เขียนตัวพราย ทำกระทืบตัวพราย ทำกระโดดข้ามตัวพราย ทำเก็บดินเคียวท่องโรงวนซ้าย

ขั้นตอนที่ ๖ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๓ โดยเริ่มจากร่าเงื่อ ทำเขียนตัวพราย ทำกระทืบ
ตัวพราย ทำกระโดดข้ามตัวพราย ทำเก็บดินเคียวท่องโรงวนขวา

ขั้นตอนที่ ๗ พิธีบังสุกุลตัวพราย โดยยืนสำรวมใจ ชี่นิ้วกลางมือซ้ายไปที่ตัวพราย มือ
ขวาดึงไม้หวายเขียนพรายเท้าสะเอว กล่าวคำบังสุกุล

ลำดับขั้นตอนการร่าเหยียบลูกมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยการเดินวนรอบลูกมะนาว ๑ รอบ พร้อม
บริกรรมคาถา

ขั้นตอนที่ ๒ การร่าเข้าหาลูกมะนาว โดยการร่าท่าสามอย่าง

ขั้นตอนที่ ๓ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยประนมมือระดับอกและบริกรรมคาถา พร้อมกับ
แบ่มือทั้งสองและเครื่องมือไปข้าง ๆ เหนือขวาทาบบนแขนซ้าย และมือซ้ายทาบบนแขนขวา แล้วลูบ
มือทั้งสองขึ้นไปตามแขนจนถึงไหล่ และไปรวมกันที่หน้า โดยเอามือทั้งสองปิดหน้าแล้วฝ่ายออก

ขั้นตอนที่ ๔ การเรียกจิตวิญญาณ ลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑ ของการร่า
เขียนพราย

ขั้นตอนที่ ๕ การเหยียบลูกมะนาวไปที่ ๑ โดยเริ่มจากร่าท่าชี่ลูกมะนาว ด้วยนิ้วกลาง
มือซ้าย ทำหมุนตัวรอบตัวเองทางซ้าย ทำกระทืบลูกมะนาว ทำกระโดดข้ามลูกมะนาว ทำเก็บดิน
เคียวท่องโรงวนขวา

ขั้นตอนที่ ๖ การเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๒ โดยเริ่มจากทำท่าขี้ออกมะนาว ด้วยนิ้วกลางมือซ้าย ทำหมุนตัวรอบตัวเองทางขวา ทำกระบิขี้ออกมะนาว ทำกระบิโคคขี้ออกมะนาว ทำกระบิติดดินเตี้ย ท้องโรงวนซ้าย

ขั้นตอนที่ ๗ การขี้ออกมะนาว โดยเริ่มจากเหยียบลูกมะนาวมาถือไว้ด้วยมือขวา แล้วร่าทำขี้ออกทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม บริการกรมคตา จบแล้วขี้ออกมะนาวไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม

๒. โнораเลื่อน ๓๐องแก้ว เป็นนายโรงโนราที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนทั่วไปจะรู้จักกันดีในนาม “โนราเลื่อน โครกหมาก” ปัจจุบันอายุ ๗๖ ปี นับเป็นนายโรงโนราที่มีความรู้ ความสามารถทั้งการแสดงโนราและทางไสยศาสตร์ โดยเฉพาะในกระบวนรำนาคราช-นาครีแล้ว กล่าวกันว่ารำได้สวยงาม เช่นเดียวกับตัวนางในหนังตะลุง เคยเข้ารำถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ เวทีสวนอัมพร (เมื่อครั้งยังคงเป็นเวทีหมุน) จากการสัมภาษณ์และการสาธิตการรำเขียนทราย-เหยียบลูกมะนาว ให้ผู้ศึกษาวิจัย ได้บันทึกไว้ที่กวีสิทธิ์ ณ ลักษณะการรำมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ลำดับขั้นตอนการรำเขียนทราย

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มจากหมอบโรงงูนายโรงโนราเดินเวียนโรง ๓ รอบ จากนั้นนั่งพนักรให้หมอบโรงทำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ให้ เสร็จแล้วนายโรงโนราเดินประนมมือเวียนซ้ายขวา ๑ หรือบริการกรมคตา

ขั้นตอนที่ ๒ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ประกอบด้วย การรำเพลงโค โดยเริ่มจากท่าทพนม-จักไม้หวายไว้กับแขนทั้งสองข้าง หมุนขวา ๑ รอบ วางเท้าสลับดอยหลังและขึ้นหน้า แล้วร่าทำอื่น ๆ ในลักษณะการนั่งร่าและยืนร่า

ขั้นตอนที่ ๓ การเรียกจิตวิญญาณ โดยยืนร่าในท่าขี้นิ้วกลางมือซ้ายไปทางโรงฝ่ายตรงข้าม บริการคตาเรียกจิตวิญญาณ จบแล้วดคมือมาชี้ที่ตัวพราอยู่ที่วางอยู่บนพื้นพร้อมกับบริการกรมคตา กำกับไว้ จากนั้นเริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเช่นเดียวกันจนครบ ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๔ การรำเข้าหาตัวพรา โดยการให้ท่าร่าทำสามอย่าง

ขั้นตอนที่ ๕ การเขียนตัวพรา ครั้งที่ ๑ โดยเริ่มจากท่ารุกไม้หวาย ทำเขียนตัวพราทำท้องโรงวนซ้าย ๒ รอบ ทำหมุนตัวเร็วรอบตัวเอง ทำกระบิเท้าดอยหลัง

ขั้นตอนที่ ๖ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๗ การรำเข้าหาตัวพรา โดยการให้ท่าร่าทำสามอย่าง

ขั้นตอนที่ ๘ การเขียนตัวพรา ครั้งที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๘ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓ แต่การเรียกจิตวิญญาณ ครั้งแรกหันหน้าไปทางซ้าย ใช้หัวแม่เท้ากดบนตัวพราโย ครั้งที่ ๒ เปลี่ยนเป็นหันหน้าทางขวา ใช้นิ้วกลางมือซ้ายเรียกจิตวิญญาณ และครั้งที่ ๓ หันหน้าทางซ้ายใช้ไม้หวายเขียนพราโยเรียกจิตวิญญาณ

ขั้นตอนที่ ๑๐ การรำเข้าหาตัวพราโย โดยการใช้ท่ารำทำตามข้าง

ขั้นตอนที่ ๑๑ การเขียนตัวพราโย ครั้งที่ ๑ โดยเริ่มจากรำท่ารุกไม้หวาย ท่าเขียนตัวพราโย แล้วเดินวนซ้ายไปนั่งบนพนัก

ลำดับขั้นตอนการรำเหยียบลูกมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยนายโรงโนรานั่งที่พนักให้หมอกบโรงลง อักษรเลขยันต์ที่สั้นเท่าทั้งสองข้าง

ขั้นตอนที่ ๒ การเรียกจิตวิญญาณ การเรียกจิตวิญญาณในการเหยียบลูกมะนาว ประกอบด้วย ๖ ครั้ง คือ เริ่มจากเก็บเท้าขึ้นมา แล้วเอาเท้าซ้ายวางบนลูกมะนาว และใช้นิ้วกลางมือซ้ายเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง จากนั้นเปลี่ยนเอาเท้าวางบนลูกมะนาวใช้ไม้หวายเขียนพราโยที่ถืออยู่ในมือขวาเรียกจิตวิญญาณอีก ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๓ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑ โดยเริ่มทำเก็บเท้าหมุนรอบตัวเอง ทำเหยียบลูกมะนาว ทำเดินวนซ้ายกลางเวที ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๔ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๕ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๓ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๖ การรำอวดลีลาความสามารถเฉพาะตัว โดยการรำนาคร้ำ-นาครเร็ว ท่องโรจนซ้ายและวนขวา และจบด้วยการยืนค้ำบัณฑกกลางโรง

๓. โนราชก ชูบัว ศิลปินแห่งชาติ ปี ๒๕๑๐ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา) เป็นนายโรงโนราอาวุโสอีกท่านหนึ่งของจังหวัดสงขลา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางการแสดง เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทั้งกระบวนการร้อง และออกพราโย ซึ่งมีรู้จักกันในนาม "โนราชก เถน็อย" (ทะเลน็อย) ท่านได้อธิบายและสาธิตการรำเขียนพราโย-เหยียบลูกมะนาว ให้ผู้ศึกษาวิจัยได้บันทึกวิถีทัศน์และภาพนิ่ง ซึ่งลักษณะการรำดังกล่าวมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราย

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มหมอบโรงเดินนำนายโรงโนราออกเดินเวียนโรง ๑ รอบ จากนั้นนั่งที่พนักให้หมอบโรงทำพิธีทางไสยศาสตร์ให้

ขั้นตอนที่ ๒ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ประกอบด้วยการรำเพลงโค โดยเริ่มจากรำท่าพรหมเก็บเท้าออกจากพนัก จากนั้นก็รำทำอื่น ๆ ในลักษณะการนั่งรำ แล้วรำนาคช้า-นาคเร็ว รำท่าชักไม้หวาย ท่าเก็บเท้าขึ้นหน้าและถอยหลัง

ขั้นตอนที่ ๓ การรำเข้าหาตัวพราย โดยการใช้ท่ารำทำอย่างสามขุม

ขั้นตอนที่ ๔ การเรียกจิตวิญญาณ โดยการรำในท่าชี่นิ้วกลางมือซ้ายไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม บริการมคาธาเรียกจิตวิญญาณ จบแล้วดคมือมาชี้ที่ตัวพรายที่วางอยู่บนพื้น พร้อมกับบริการมคาธากำกับไว้ จากนั้นเริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเช่นเดียวกันจนครบ ๑ ครั้ง และเยื้องตัวตามจังหวะเร็ว

ขั้นตอนที่ ๕ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑ โดยการรำท่าเก็บเท้าถอยหลังและขึ้นหน้า ท่าหลอก ท่าเงื่อ ท่าตีตัวพราย ท่ากระต๊อบตัวพราย ท่องโรงวนซ้าย ๑ รอบ กลับไปยืนตำแหน่งเดิม

ขั้นตอนที่ ๖ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัวประกอบด้วย การรำเพลงโค โดยเริ่มจากรำท่าไทรทองห้อยคาบไม้หวายเชียนพราย จากนั้นรำทำอื่น ๆ ในลักษณะการยืนรำ แล้วรำนาคช้า-นาคเร็ว รำท่าชักไม้หวาย ท่าเก็บเท้าขึ้นหน้าถอยหลัง

ขั้นตอนที่ ๗ การรำเข้าหาตัวพราย ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๘ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๙ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๑๐ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ประกอบด้วยการรำเพลงโค โดยเริ่มจากท่าโค้งงอ จากนั้นก็รำทำอื่น ๆ ในลักษณะการยืนรำ แล้วรำนาคช้า-นาคเร็ว รำท่าชักไม้หวาย รำท่าเก็บเท้าขึ้นหน้าและถอยหลัง

ขั้นตอนที่ ๑๑ การรำเข้าหาตัวพราย ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๑๒ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๑๓ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๓ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๑๔ พิธีบังสุกุลตัวพราย โดยนายโรงโนราอินใช้หัวแม่เท้าทั้งสองข้างวางบนตัวพราย ใช้นิ้วกลางมือซ้ายและไม้หวายเขียนพรายซึ่งตั้งที่ตัวพราย ตำรวมใจกล่าวคำบังสุกุล

ลำดับขั้นตอนการรำเหยียบอุกมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ การรำเข้าหาอุกมะนาว โดยใช้การรำทำอย่างสามขุม

ขั้นตอนที่ ๒ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเรียกจิตวิญญาณในการรำเขียนพราย แต่ไม่ใช้ไม้หวายเขียนพราย

ขั้นตอนที่ ๓ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑ โดยเริ่มจากรำทำขี้ลูกมะนาว ทำเหยียบลูกมะนาว แล้วท่องโรง ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๔ การรำเข้าหาลูกมะนาว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๕ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๖ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๗ การรำเข้าหาลูกมะนาว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๘ การขจัดลูกมะนาว โดยนยโรงโนราเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๓ มาถือไว้ด้วยมือขวา แล้วรำในลักษณะทำขี้ไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม บริกรรมคาถาส่งลูกมะนาวแล้วขจัดลูกมะนาวไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม

๔. โнораรีน ธงวาทอง เป็นนยโรงโนราที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศิษย์ของโนราหมึก แห่งจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันอายุ ๖๘ ปี จากการสัมภาษณ์และการสาธิต การรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว ให้ผู้ศึกษาวิจัยบันทึกวีดิทัศน์ ซึ่งการรำดังกล่าวมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ลำดับขั้นตอนการรำเขียนพราย

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มจากหมอกบโรงงูนายโรงโนรา โดยจับชายผ้าห้อยของนายโรงโนราออกเค้นเวียนโรง ๑ รอบ จากนั้น นายโรงโนราอินให้หมอกบโรงทำพิธีทางไสยศาสตร์ เสร็จแล้วนายโรงโนราเค้นท่องโรงในลักษณะทำประนมมือ จัดไม้หวายกับแขนทั้ง ๒ ข้าง โดยก้าวเท้าซ้าย ๑ รอบ และขอยเท้าที่ ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๒ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว โดยการรำแจกถูกไม้ในท่าทางต่าง ๆ ในลักษณะการนั่งรำ เช่น ทำขี้ตัวพราย ทำเยื้องตัว เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การรำเข้าหาตัวพราย โดยการใช้ท่ารำ ทำสามอย่าง

ขั้นตอนที่ ๔ การเรียกจิตวิญญาณ โดยการรำในลักษณะทำขี้นิ้วกลางมือขวา (เนื่องจากเป็นคนมีความถนัดซ้าย) ไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม บริกรรมคาถาเรียกจิตวิญญาณ จบแล้วลคมือมาชี้ที่ตัวพรายที่วางอยู่บนพื้น บริกรรมคาถากำกับไว้ จากนั้นก็เริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเช่นเดียวกันจนครบ ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๕ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑ โดยการร่ำท่า ท่าหลอก ท่าเขียนตัวพราย
แล้วท่องโรง ๓ รอบ

ขั้นตอนที่ ๖ การร่ำอวดความสามารถเฉพาะตัว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๗ การร่ำเข้าหาตัวพราย ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๘ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๙ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๑๐ การร่ำอวดความสามารถเฉพาะตัว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๑๑ การร่ำเข้าหาตัวพราย ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๗

ขั้นตอนที่ ๑๒ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๘

ขั้นตอนที่ ๑๓ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๓ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๘

ขั้นตอนที่ ๑๔ การร่ำอวดความสามารถเฉพาะตัว โดยการร่ำนาคร้ำ-นาครเร็ว

และท่องโรง ๑ รอบ

ลำดับขั้นตอนการร่ำเหยียบลูกมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ การเรียกจิตวิญญาณ โดยร่ำในลักษณะใช้นิ้วกลางมือขวาไปทางโรงโนราฝ่าย
ตรงข้าม บริการคาถาเรียกจิตวิญญาณ จบแล้วคลมมือมาชี้ที่ตัวพรายที่วางอยู่บนพื้น ปฏิบัติเช่นนี้
๒ ครั้ง และครั้งที่ ๓ เปลี่ยนเป็นใช้นิ้วกลางมือซ้ายชี้ไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้ามแทนมือขวา

ขั้นตอนที่ ๒ การร่ำเข้าหาลูกมะนาว โดยการชี้ท่าร่ำท่าตามอย่าง

ขั้นตอนที่ ๓ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑ โดยใช้นิ้วเท้าขวาวางบนลูกมะนาว บริการ
คาถา พร้อมกับใช้นิ้วกลางมือขวาชี้ที่ลูกมะนาว แล้วทิ้งน้ำหนักลงเหยียบลูกมะนาว จากนั้นท่อง
โรง ๓ รอบ

ขั้นตอนที่ ๔ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๕ การร่ำเข้าหาลูกมะนาว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๖ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๗ การเรียกจิตวิญญาณ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๘ การร่ำเข้าหาลูกมะนาว ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๙ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๓ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓ และกลับเข้า

หลังโรง

๕. โนราภรณ์ พานูรัตน์ เป็นนายโรงโนราอาวโธ ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจังหวัดพัทลุง เป็นนายโรงโนราที่มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งจะรู้จักกันในนาม “โนราภรณ์ รุ่งอรุณ” และต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๕ ก็ได้เปลี่ยนชื่อคณะใหม่เป็น “คาวน้อย สมหวัง ประดิษฐ์ ศิลป์” ปัจจุบันอายุ ๖๓ ปี จากการสัมภาษณ์ ท่านได้อธิบายถึงการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว ซึ่งลักษณะการรำดังกล่าวมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ลำดับขั้นตอนการรำเขียนพราย

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มจากหมอบโรงเดินนำนายโรงโนราออกเดินเวียนโรง ๓ รอบ จากนั้นนั่งพนักรำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

ขั้นตอนที่ ๒ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ประกอบด้วย การรำเพลงเข็ด โดยเริ่มจากท่าไทรทองห้อยลงคาบไม้หวายเขียนพราย ท่ารวณีส้วนผม ท่าทรมีส้วนตัว ท่าหนุมานเหยียบเมฆ ท่าพระรามแผลงศร ซึ่งมีทั้งท่าตั้งลูกศรท่าโก่งคันศร และท่าแผลงศร

ขั้นตอนที่ ๓ การเรียกจิตวิญญาณ โดยการรำในท่าซึ่นิ้วมือขวาไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม บริกรรมคาถาเรียกจิตวิญญาณ จนแล้วลคมือขวามือซ้ายที่ตัวพรายที่วางอยู่บนพื้น บริกรรมคาถากำกับไว้ จากนั้นเริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเดียวกันจนครบ ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๔ การเขียนแบบถันตัวคาย (พินคอ) โดยการรำท่านารายณ์ปราบนทก ทำเขียน (ในลักษณะให้ไม้หวายขนานกับพื้น เหมือนการใช้คาบประหารชีวิตนักโทษในสมัยโบราณ ซึ่งขณะนั้นผู้รำต้องสมมุติว่าเป็นการพินคอของโนราฝ่ายตรงข้าม) ท่าห้องโรง ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๕ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑ โดยเริ่มจากรำท่าซึ่นิ้วมือขวา (เลือกตำแหน่งที่จะเขียน และให้จินตนาการเอาว่าได้เลือกตรงหัวใจโนราตรงข้าม) แล้วรำท่าเขียนตัวพรายและท่าห้องโรง ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๖ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๒ โดยเริ่มจากรำท่าซึ่นิ้วมือขวา (เลือกตำแหน่งที่จะเขียน และให้จินตนาการเอาว่าได้เลือกตรงท้องของโนราฝ่ายตรงข้าม) แล้วรำท่าเขียนตัวพรายและท่าห้องโรง ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๗ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๓ โดยเริ่มจากรำท่าซึ่นิ้วมือขวา (เลือกตำแหน่งที่จะเขียน และให้จินตนาการเอาว่าได้เลือกตรงปากและหน้าของโนราฝ่ายตรงข้าม) แล้วรำท่าเขียนตัวพราย

ขั้นตอนที่ ๘ พิธีบังสุกุลตัวพราย (ใช้เท้าซ้ายเหยียบบนตัวพรายขณะบังสุกุล)

ลำดับขั้นตอนการรำเหยียบลูกมะนาว

ขั้นตอนที่ ๑ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยการเดินบริกรรมคาถาในลักษณะเวียนขวา

(ทักษิณาวรรต) ๓ รอบ

ขั้นตอนที่ ๒ การเรียกจิตวิญญาณเข้าสู่ลูกมะนาว โดยเริ่มจากท่าเก็บดินเคี้ยวหมუნตัวเร็ว รอบตัวเอง แล้วร่ำทำครุฑจับนาค ๓ ครั้ง คือใช้มือซ้ายหยิบลูกมะนาวที่วางอยู่บนพื้นในลักษณะท่าจับ ยกขึ้นมองในระดับหน้า มือขวาค้างงบน แล้วพาเดินเวียนซ้าย ๑ รอบ (ท่าเหิรฟ้า) เมื่อกลับมาหน้าเดิม หายมือซ้ายในลักษณะห่อมือ บริกรรมคาถาเรียกจิตวิญญาณให้มาลงในลูกมะนาว จบแล้ววางลูกมะนาวลงบนพื้น จากนั้นก็เริ่มปฏิบัติใหม่ในลักษณะเช่นเดียวกัน กับมะนาวลูกที่ ๒ และที่ ๓ ตามลำดับ แล้วท่องโรงและหมუნตัวเร็วรอบตัวเอง

ขั้นตอนที่ ๓ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยนายโรงโนราฮีนและเอามือทั้งสองข้างปิดหน้า แล้วถลมือซ้ายลงเอาหัวแม่มือกดตรงสะเอว จากนั้นเอามือทั้งสองข้างปิดบนศีรษะโดยวางมือซ้ายซ้อนอยู่บนมือขวา

ขั้นตอนที่ ๔ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑ โดยเริ่มจากร่ำท่าเก็บเท้าถอยหลัง และขึ้นหน้า แล้วร่ำท่าหลอก คือ ยกเท้าซ้ายจะกระต๊อบ แล้ววางลงไม่กระต๊อบ ยกเท้าขวา วางเท้าขวา ยกเท้าซ้าย ทำในลักษณะเช่นนี้จนคนดูเพลิน จากนั้นกระต๊อบเท้าลงบนลูกมะนาวอย่างแรงและท่องโรง ๑ รอบ

ขั้นตอนที่ ๕ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๒ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๖ การเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๓ ปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๗ พิธีทางไสยศาสตร์ โดยเอามะนาวที่เหยียบแล้วทั้ง ๓ ใบ มาถือกำไว้ และบริกรรมคาถากำกับ

๖.๒ เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว

เพื่อให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนของการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว ในการนำเสนอของ นายโรงโนราแต่ละท่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ต่อไปนี้ผู้ศึกษาวิจัยจึงใคร่นำเสนอโดยการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำดังกล่าว เป็นตาราง และพรรณาวิเคราะห์ประกอบตาราง โดยแยกเปรียบเทียบเป็นการรำเขียนพราษกระบวนหนึ่ง และการรำเหยียบลูกมะนาวกระบวนหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๖.๒.๑ เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเชียนพราय

ตารางที่ ๑ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของรำการเชียนพราय

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์

จากตารางที่ ๑ อันเป็นขั้นตอนการรำขั้นตอนแรก ของการรำเชียนพราय ซึ่งถือเป็นเปิดตัว
ของผู้รำ จะเห็นได้ว่านายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน ส่วนแล้วมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ จะเริ่มการรำ
ต้องพิธีกรรมทางไสยศาสตร์

ตารางที่ ๒ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเชียนพราय

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๒	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว

จากตารางที่ ๒ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเชียนพราय จะเห็นได้ว่านายโรงโนราทั้ง
๕ ท่าน ยังคงมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัวของนายโรงโนรา
ท่านนั้น ๆ

ตารางที่ ๓ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๓ ของการรำเขียนทวาย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๓	การเรียกจิต วิญญาณ	การเรียกจิต วิญญาณ	การเรียกจิต วิญญาณ	การเรียกจิต วิญญาณ	การเรียกจิต วิญญาณ

จากตารางที่ ๓ อันเป็นขั้นตอนที่ ๓ จะเห็นว่านายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน เริ่มมีขั้นตอนที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม โนราพร้อม โนราเลื่อน โนรากลับ กลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะมีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน คือ การเรียกจิตวิญญาณ และโนรายกกับโนราครั้น กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน คือ การรำเข้าหาตัวทวาย

ตารางที่ ๔ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๔ ของการรำเขียนทวาย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๔	การเขียน ตัวทวาย ครั้งที่ ๑	การรำเข้าหา ตัวทวาย	การเรียกจิต วิญญาณ	การเรียกจิต วิญญาณ	การเขียนแบบ ต้นตัวตาย (พินคอ)

จากตารางที่ ๔ นายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน มีขั้นตอนที่เหมือนกันและต่างกันมากขึ้น โดยโนรายกกับโนราครั้นมีขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ การเรียกจิตวิญญาณส่วนนายโรงโนราอีก ๓ ท่าน ก็จะมีลำดับขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป คือ โนราพร้อมเป็นขั้นตอนการเขียนตัวทวายครั้งที่ ๑ โนราเลื่อนเป็นขั้นตอนการรำเข้าหาตัวทวาย และโนรากลับเป็นขั้นตอนการเขียนแบบต้นตัวตาย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าการเขียนแบบต้นตัวตายนี้ เป็นขั้นตอนที่มีเฉพาะการรำของโนรากลับเท่านั้น

ตารางที่ ๕ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๕ ของการรำเขียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลั้น
๕	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๒	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑

จากตารางที่ ๕ ซึ่งแสดงลำดับขั้นตอนที่ ๕ ของการรำ จะเห็นได้ว่านายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน มีขั้นตอนเหมือนกัน คือ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑ แต่ที่ต่างออกไป คือ ขั้นตอนการรำของโนราพร้อมที่เป็นขั้นตอนการเขียนตัวพรายครั้งที่ ๒

ตารางที่ ๖ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๖ ของการรำเขียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลั้น
๖	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑	การเรียกจิต วิญญาณ	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๒

จากตารางที่ ๖ จะเห็นได้ว่า โนรายกกับโนราครั้นมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ การรำอวดลีลา ท่ารำ ความสามารถเฉพาะตัว และโนราพร้อมกับโนรากลั้นก็เป็นขั้นตอนการเขียนตัวพรายครั้งที่ ๒ ส่วนที่แตกต่างไปจากนายโรงโนราท่านอื่น คือ โนราเดือน ซึ่งเป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ

ตารางที่ ๑ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการรำเชียนพราय

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑	พิธีบังสุกุล ตัวพราय	การรำเข้าหา ตัวพราय	การรำเข้าหา ตัวพราय	การรำเข้าหา ตัวพราय	การเขียนตัว พราयครั้งที่ ๑

จากตารางที่ ๑ จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนที่ ๑ มีนายโรงโนรา ๓ ท่าน ที่มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน คือ โนราเลื่อน โนรายก และโนราครั้น ส่วนที่แตกต่างกันไปมี ๒ ท่าน คือ โนราพร้อม ซึ่งเป็นขั้นตอนพิธีบังสุกุลตัวพราयอันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการรำเชียนพราयของโนราพร้อม ส่วนโนรากลับ เป็นขั้นตอนการเขียนตัวพราयครั้งที่ ๑

ตารางที่ ๒ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเชียนพราय

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๒	-	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๒	การเรียก จิตวิญญาณ	การเรียก จิตวิญญาณ	พิธีบังสุกุล ตัวพราย

จากตารางที่ ๒ เป็นการแสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำของนายโรงโนรา ๔ ท่าน ซึ่งมีนายโรงโนรา ๒ ท่าน ที่มีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ โนรายกกับโนราครั้น อันเป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ ส่วนที่ต่างออกไป คือ ขั้นตอนการรำของโนราเลื่อนที่เป็นการเขียนตัวพรายครั้งที่ ๒ และขั้นตอนการรำของโนรากลับ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการรำเชียนพราयของโนรากลับ ที่เป็นพิธีบังสุกุลตัวพราย

ตารางที่ ๘ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๘ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๘	-	การเรียก จิตวิญญาณ	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๒	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๒	-

จากตารางที่ ๘ อันเป็นลำดับขั้นตอนที่ ๘ ของการรำเชียนพรายของนายโรงโนรา ๑ ท่าน จะเห็นได้ว่านายโรงโนรา ๒ ท่าน มีขั้นตอนการรำที่เหมือน คือ ขั้นตอนการเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๒ ของโนรายกกับโนราครั้น ส่วนขั้นตอนการรำของโนราเดือนจะต่างออกไปคือ เป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ

ตารางที่ ๑๐ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๐ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑๐	-	การรำเข้าหา ตัวพราย	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	-

จากตารางที่ ๑๐ จะเห็นว่า โนรายกกับโนราครั้น มีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ เป็นขั้นตอนการรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ส่วนขั้นตอนการรำของโนราเดือนจะต่างออกไปคือ เป็นขั้นตอนการรำเข้าหาตัวพราย

ตารางที่ ๑๑ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๑ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑๑	-	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๑	การรำเข้าหา ตัวพราย	การรำเข้าหา ตัวพราย	-

จากตารางที่ ๑๑ จะเห็นว่านายโรงโนราทั้ง ๒ ท่าน คือ โนรายก และโนราครั้น ยังคงมีลำดับขั้นตอนการรำที่เหมือนกัน คือ เป็นขั้นตอนการรำเข้าหาตัวพราย ส่วนโนราเลื่อนยังคงมีขั้นตอนที่ต่างออกไป คือ ขั้นตอนการเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๑

ตารางที่ ๑๒ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๒ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑๒	-	-	การเรียก จิตวิญญาณ	การเรียก จิตวิญญาณ	-

จากตารางที่ ๑๒ เป็นการเปรียบเทียบขั้นตอนชื่อนายโรงโนรา ๒ ท่าน คือ โนรายกกับโนราครั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้ง ๒ ท่านจะมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ การเรียกจิตวิญญาณ

ตารางที่ ๑๓ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๓ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑๓	-	-	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๓	การเขียน ตัวพราย ครั้งที่ ๓	-

จากตารางที่ ๑๓ จะเห็นได้ว่าโนรายกกับโนราครั้น ยังคงมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ การเขียนตัวพราย ครั้งที่ ๓

ตารางที่ ๑๔ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๔ ของการรำเชียนพราย

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑๔	-	-	พิธีบั้งสุก ตัวพราย	การรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	-

จากตารางที่ ๑๔ อันเป็นลำดับขั้นตอนสุดท้ายของการรำเชียนพรายของโนรายกและโนราครั้น แต่นายโรงโนราทั้ง 2 ท่านมีลำดับขั้นตอนที่ต่างกัน คือ ขั้นตอนของโนรายกเป็นพิธีบั้งสุกตัวพราย ในขณะที่ขั้นตอนของโนราครั้นเป็นการรำอวดความสามารถเฉพาะตัว

๖.๒.๒ เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเหยียบลูกมะนาว

ตารางที่ ๑๕ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการรำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	การรำเข้าหา ลูกมะนาว	การเรียก จิตวิญญาณ	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์

จากตารางที่ ๑๕ อันเป็นการแสดงลำดับขั้นตอนการรำเหยียบลูกมะนาว จะเห็นได้ว่ามี
นายโรงโนรา ๓ ท่าน ได้แก่ โนราพร้อม โนราเดือน และโนรากลับ มีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน
คือ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ส่วนอีก ๒ ท่านก็มีลำดับขั้นตอนที่ต่างกันออกไป คือ โนรายกเป็น
ขั้นตอนการรำเข้าหาลูกมะนาว โนราครั้นเป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ

ตารางที่ ๑๖ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๒	การรำเข้าหา ลูกมะนาว	การเรียก จิตวิญญาณ	การเรียก จิตวิญญาณ	การรำเข้าหา ลูกมะนาว	การเรียก จิตวิญญาณ

จากตารางที่ ๑๖ โนราเดือน โนรายก และโนรากลับ มีลำดับขั้นตอนการรำที่เหมือนกัน
คือ เป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ และโนราพร้อมกับโนราครั้นก็มีลำดับขั้นตอนการรำที่
เหมือนกัน คือ ขั้นตอนการรำเข้าหาลูกมะนาว

ตารางที่ ๑๑ แสดงลำดับชั้นตอนที่ ๑ ของการรำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ชั้นตอนที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๑	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๑	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๑	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๑	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์

จากตารางที่ ๑๑ อันเป็นการแสดงลำดับชั้นตอนที่ ๑ ของการรำเหยียบลูกมะนาว จะเห็นว่า โนราพร้อมกับโนรากลับ มีลำดับชั้นตอนที่เหมือนกัน คือ เป็นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ และโนราเลื่อน โนรายก โนราครั้น ก็มีลำดับชั้นตอนที่เหมือนกัน คือ ชั้นตอนการเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑

ตารางที่ ๑๒ แสดงลำดับชั้นตอนที่ ๒ ของการรำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ชั้นตอนที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๒	การเรียก จิตวิญญาณ	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๒	การรำเข้าหา ลูกมะนาว	การเรียก จิตวิญญาณ	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๑

จากตารางที่ ๑๒ มีนายโรงโนรา ๒ ท่าน คือ โนราพร้อมกับโนราครั้นมีลำดับชั้นตอนที่เหมือนกัน คือ ชั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ ส่วนนายโรงโนราอีก ๓ ท่าน ต่างก็มีชั้นตอนที่ต่างออกไป คือ โนราเลื่อน เป็นชั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๒ โนรายก เป็นชั้นตอนการรำเข้าหาลูกมะนาว และโนรากลับ เป็นชั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๑

ตารางที่ ๑๘ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๕ ของการร่ำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๕	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๑	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๓	การเรียก จิตวิญญาณ	การร่ำเข้าหา ลูกมะนาว	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๒

จากตารางที่ ๑๘ โนราพร้อม โนราเลื่อน และโนรากลับ มีลำดับขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวเช่นกัน แต่จะต่างกันว่าโนราพร้อมเป็นขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๑ โนรากลับเป็นขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๒ และโนราเลื่อน เป็นขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๓ ส่วนโนรายกและโนราครั้นก็มีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปอย่างชัดเจน คือ โนรายกเป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณ โนราครั้น เป็นขั้นตอนการร่ำเข้าหาลูกมะนาว

ตารางที่ ๒๐ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๖ ของการร่ำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลับ
๖	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๒	การร่ำอวด ความสามารถ เฉพาะตัว	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๒	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๒	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๓

จากตารางที่ ๒๐ จะเห็นว่านายโรงโนรา ๓ ท่าน ได้แก่ โนราพร้อม โนรายก โนราครั้น มีขั้นตอนการร่ำที่เหมือนกัน คือ ขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๒ ส่วนของโนรากลับก็เป็นขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาวเช่นกัน แต่ต่างกันที่เป็นการเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๓ และที่ต่างออกไปกว่าคนอื่น คือ โนราเลื่อน ที่มีขั้นตอนการร่ำเป็นการร่ำอวดความสามารถเฉพาะตัวตลอดถึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการร่ำเหยียบลูกมะนาวของโนราเลื่อนด้วย

ตารางที่ ๒๑ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการร่าเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลิ้น
๑	การช้ด ลูกมะนาว	-	การร่าเข้าหา ลูกมะนาว	การเรียก จิตวิญญาณ	พิธีกรรมทาง ไสยศาสตร์

จากตารางที่ ๒๑ เป็นการแสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการร่าเหยียบลูกมะนาว ของ นายโรงโนรา ๔ ท่าน ซึ่งนายโรงโนราแต่ละมีลำดับขั้นตอนการร่าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ โนราพร้อม เป็นขั้นตอนการช้ดลูกมะนาว ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการร่า โนรายก เป็นขั้นตอนการร่าเข้าหาลูกมะนาว โนราครั้นเป็นขั้นตอนการเรียกจิตวิญญาณและโนรากลิ้นเป็น ขั้นตอนพิธีกรรม ทางไสยศาสตร์

ตารางที่ ๒๒ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการร่าเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเดือน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากลิ้น
๒	-	-	การช้ด ลูกมะนาว	การร่าเข้าหา ลูกมะนาว	-

จากตารางที่ ๒๒ จะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงลำดับขั้นตอนการร่าของนายโรงโนราเพียง ๒ ท่าน คือ โนรายกและโนราครั้น ซึ่งทั้ง ๒ ท่านก็มีลำดับขั้นตอนของการร่าที่แตกต่างกัน คือ โนรายก เป็นขั้นตอนการช้ดลูกมะนาว ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย ส่วนโนราครั้น เป็นขั้นตอนการร่าเข้าหาลูกมะนาว

ตารางที่ ๒๓ แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๘ ของการรำเหยียบลูกมะนาว

ลำดับ ขั้นตอน ที่	ชื่อนายโรงโนรา				
	โนราพร้อม	โนราเลื่อน	โนรายก	โนราครั้น	โนรากอื่น
๘	-	-	-	การเหยียบ ลูกมะนาว ใบที่ ๓	-

จากตารางที่ ๒๓ จะเห็นได้ว่าเป็นขั้นตอนการรำขั้นสุดท้ายของโนราครั้น คือ ขั้นตอนการเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๓

๖.๓ สรุปผลการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว

จากการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนของกระบวนการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาวของนายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน พอจะสรุปผลได้ว่า โดยภาพรวมแล้วลักษณะการรำมีความคล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันในส่วนที่เป็นเรื่องของรายละเอียด ของนายโรงโนราแต่ละท่าน อันเกิดจากความเชื่อ ไหวพริบปฏิภาณ ความรู้ ความสามารถ การฝึกฝน และกลวิธีในการนำเสนอรูปแบบการรำของคน ให้มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งจากตารางเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำดังกล่าวนี้ สามารถที่จะสรุปผลของขั้นตอนการรำเขียนพราษ-เหยียบมะนาว ได้ดังต่อไปนี้

๑. ลักษณะการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาวของนายโรงโนราแต่ละท่าน

โนราพร้อม จำวัง

การรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาวของโนราพร้อม จำวัง เริ่มด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยการเดินเวียนโรง แล้วนั่งพักทำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ให้ตนเอง จากนั้นก็เริ่มการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวในการรำเพลงโค โดยเริ่มจากการรำเค้ทำบพนักแล้วรำทำโทรทองห้อยคาบไม้หวาย และกระบวนการอื่น ๆ เช่น รำท่าครู ๑๒ ท่า รำนาคธา-นาคเร้ว รำท่าเชิด เมื่อจบกระบวนการแล้วก็รำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง รำเขียนตัวพราษ ๓ ครั้งติดต่อกัน และจบด้วยการทำพิธีบังสุกุลตัวพราษ เป็นจบการรำเขียนพราษ จากนั้นก็จะเป็นการรำเหยียบ ลูกมะนาว โดยเริ่มจากพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเดินเวียนรอบลูกมะนาว ๑ รอบ จากนั้นรำท่าสามย่างเข้าหาลูกมะนาว แล้วหยุดยืนทำพิธีทางไสยศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง แล้วรำเรียกจิตวิญญาณให้มาสิงในลูกมะนาว จากนั้นก็รำเหยียบลูกมะนาว ใบที่ ๑ และใบที่ ๒ ส่วนใบที่ ๓ ก็จะรำขำงไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม เป็นจบการรำเหยียบลูกมะนาว

โนราเดือน ตะอองแก้ว

การรำเขียนพราญ-เหยียบลูกมะนาวของโนราเดือน ตะอองแก้ว เริ่มด้วย พิธีกรรมทางไสยศาสตร์โดยการเดินเวียนโรง แล้วนั่งพนักรให้หมอกบโรงทำพิธีไสยศาสตร์ให้ จากนั้นก็เริ่มการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวในการรำเพลงโคจนจบกระบวน แล้วรำเรียกจิตวิญญาณให้มาสิงในตัวพราญ ๓ ครั้ง จากนั้นรำทำอย่างเข้าหาตัวพราญ และรำเขียนตัวพราญ ครั้งที่ ๑ จากนั้นก็เริ่มรำเรียกจิตวิญญาณใหม่อีก ๓ ครั้ง แล้วรำทำอย่างเข้าหาตัวพราญและรำเขียนตัวพราญ เป็นครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ตามลำดับ เป็นอันว่าจบการรำเขียนพราญ ต่อจากนั้นก็จะเป็นการรำเหยียบลูกมะนาว โดยเริ่มจากพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยหมอกบโรงจะทำพิธีลงอักขระเลขยันต์ที่ฝาเท้าทั้งสองให้กับนายโรงโนรา จากนั้นก็จะรำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเหยียบลูกมะนาวไปที่ ๑, ๒ และไปที่ ๓ คัดต่อกัน จากนั้นก็จะรำอวด ความสามารถเฉพาะในลักษณะรำนาคช้า-นาคเร็วอีกครั้งหนึ่ง และจบด้วยการอินค้ำน้บกลางโรง

โนรายก ชูบัว

การรำเขียนพราญ-เหยียบลูกมะนาวของโนรายก ชูบัว เริ่มด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์โดยการเดินเวียนโรง แล้วนั่งพนักรให้หมอกบโรงทำพิธีทางไสยศาสตร์ให้ จากนั้นเริ่มการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวในการรำเพลงโคในลักษณะการนั่งรำและกระบวนรำอื่น ๆ จนจบกระบวนรำ แล้วรำทำอย่างสามขุมเข้าหาตัวพราญ รำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเขียนตัวพราญ ครั้งที่ ๑ จากนั้นก็รำอวดความสามารถเฉพาะตัวใหม่ในลักษณะการยืนรำ โดยเริ่มจากทำไทรทองห้อยและทำรำอื่น ๆ จนจบกระบวนรำ แล้วรำทำอย่างสามขุมเข้าหาตัวพราญ รำทำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเขียนตัวพราญ ครั้งที่ ๒ จากนั้นก็รำอวดความสามารถเฉพาะตัวในลักษณะการยืนรำ โดยเริ่มจากทำโกงสรแล้วต่อด้วยทำอื่น ๆ จนจบกระบวนรำ แล้วรำทำอย่างสามขุมเข้าหาตัวพราญ รำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเขียนตัวพราญ ครั้งที่ ๓ เมื่อจบการรำเขียนตัวพราญแล้วก็จะจบด้วยการทำพิธีบังสุกุลตัวพราญ จากนั้นก็จะเป็นการรำเหยียบลูกมะนาว โดยการรำเหยียบลูกมะนาวเริ่มจากรำทำอย่างสามขุมเข้าหาลูกมะนาว รำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเหยียบลูกมะนาวไปที่ ๑ จากนั้นก็เริ่มปฏิบัติเช่นเดียวกัน และรำเหยียบลูกมะนาวไปที่ ๒ ส่วนมะนาวไปที่ ๓ ก็จะรำวิ่งไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม เป็นอันจบการรำเหยียบลูกมะนาว

โนราครั้น สวงนทอง

การรำเขียนพราญ-เหยียบลูกมะนาวของโนราครั้น สวงนทอง เริ่มด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์โดยการเดินเวียนโรง แล้วอินให้หมอกบโรงทำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ให้ จากนั้นนายโรงโนราก็จะเดินเวียน (ท่องโรง) อีก ๓ รอบ แล้วเริ่มการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวในการรำเงกดูไม้ จากนั้นก็รำทำอย่างเข้าหาตัวพราญ รำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และรำเขียนตัวพราญ ครั้งที่ ๑ จากนั้นก็เริ่มใหม่รำอวดลีลาทำรำความสามารถเฉพาะตัวในการรำเงกดูไม้ใหม่

แล้วร่ำทำสามอย่างเข้าหาศิวพราย ร่ำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง และร่ำเขียนศิวพรายครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ตามลำดับ แล้วจบการร่ำเขียนพรายด้วยการร่ำอวคสิลา ทำร่ำ ความสามารถเฉพาะตัว (ร่าภาคช้า-ภาคเร็ว)จากนั้นก็จะเป็นการร่ำเหยียบลูกมะนาวโดยเริ่มจากการร่ำเรียกจิตวิญญาณให้มาถึงในลูกมะนาว ๓ ครั้ง แล้วร่ำทำสามอย่างเข้าหาลูกมะนาว และร่ำเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๑ จากนั้นก็เริ่มปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือ ร่ำเรียกจิตวิญญาณ ๓ ครั้ง ร่ำทำสามอย่างเข้าหาลูกมะนาว และร่ำเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๒ และใบที่ ๓ ตามลำดับ เป็นอันว่าจบการร่ำเหยียบลูกมะนาว

โนรากลั่น พานูรัคน์

การร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวของโนรากลั่น พานูรัคน์ เริ่มด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยเริ่มจากการเดินเวียนโรง แล้วนั่งพนักร่ำทำพิธีทางไสยศาสตร์ให้กับตนเอง จากนั้นก็เริ่มการร่ำอวคสิลาความสามารถเฉพาะตัว ในการร่ำเพลงเจ็ด โดยเริ่มจากร่ำทำไทรทองห้อยคบายไม้หวายเขียนพราย และร่ำกระบวนอื่น ๆ แล้วร่ำเรียกจิตวิญญาณและร่ำเขียนแบบถันศิวคาย (พื้นคอบ) จากนั้นก็ร่ำเขียนศิวพรายครั้งที่ ๑, ๒ และครั้งที่ ๓ ตามลำดับ เมื่อจบการร่ำเขียนทั้ง ๓ ครั้ง แล้วก็จบด้วยการทำพิธีบังสุกุลศิวพรายเป็นชั้นตอนสุดท้าย ต่อจากนั้นก็จะเป็นการร่ำเหยียบลูกมะนาว โดยเริ่มจากพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ โดยนายโรงโนราเดินเวียนขวา ๓ รอบ แล้วร่ำเรียกจิตวิญญาณให้มาถึงในลูกมะนาว จากนั้นทำพิธีทางไสยศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง แล้วร่ำเหยียบลูกมะนาวใบที่ ๑, ๒ และใบที่ ๓ ตามลำดับ และเมื่อร่ำเหยียบลูกมะนาวครบทั้ง ๓ ใบแล้ว ก็จะเอามะนาวทั้ง ๓ ใบ มาถือไว้และทำพิธีทางไสยศาสตร์อีกครั้ง เป็นอันว่าจบการร่ำเหยียบลูกมะนาว

๒. หลักของการร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว

จากการศึกษาถึงการร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวและการเปรียบเทียบข้างต้นสันนิษฐานได้ว่า การร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวที่สมบูรณ์แบบนั้น ควรต้องประกอบขึ้นตอนการร่ำที่สำคัญหลัก ๆ อย่างน้อย ๘ ชั้นตอน แต่อาจจะมียาโรงโนราบางท่าน ที่มีการเพิ่มเติม เสริมเทคนิคที่เป็นความสามารถเฉพาะตัว ผสมผสานเข้าไปอีกเพื่อให้การร่ำของคนมีความโดดเด่นมากขึ้น ซึ่งก็ย่อมทำได้ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ลักษณะการร่ำดังกล่าวก็จะต้องครอบคลุมให้ครบถ้วนขึ้นตอนหลัก ๆ ทั้ง ๘ ชั้นตอน ส่วนในการเรียงลำดับของชั้นตอนนั้น นายโรงโนราคนใดจะให้ส่วนใดขึ้นก่อนหรือไว้หลัง หรือเข้าไปข้างหน้าอย่างไรนั้น ไม่มีการกำหนดหรือบัญญัติไว้ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่านายโรงโนราท่านนั้นจะใช้คุณทิวของตนเองเข้ามาประกอบ ซึ่งหลักของการร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวที่สำคัญ ทั้ง ๘ ชั้นตอน ประกอบด้วย

๑. พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ นับว่าเป็นชั้นตอนที่มีความสำคัญ และจะขาดไม่ได้เลยสำหรับการร่ำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว ทั้งนี้เพราะนอกจากพิธีกรรมทางไสยศาสตร์นั้น จะมี

ผลตามความเชื่อทางไสยศาสตร์แล้ว ยังมีส่วนเป็นเครื่องช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่ผู้รำตลอดถึงเป็นการแสดงให้ผู้ชมได้เห็นถึงความสมจริงสมจังของการรำดังกล่าวด้วย พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในการรำนี้ โดยมากแล้วจะอยู่ในช่วงต้นของการรำหรืออาจจะสอคมแทรกอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่ง ตามที่ผู้รำเห็นสมควร

๒. การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว ในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นคอนการแสดงความสามารถของนายโรงโนรา ในลักษณะที่เป็นรูปแบบของกระบวนการรำล้วน ๆ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นถึงภูมิความรู้ ความสามารถ ไหวพริบ ปฏิภาณ ตลอดจนกลเม็ดเคล็ดทวยต่าง ๆ และเป็นการชักชวนให้ผู้ชมมาชมการแสดงของตน กระบวนการรำที่นายโรงโนรานำมารำในขั้นตอนนี้ก็จะมีความแตกต่างกันไปตามความถนัด ความสามารถของแต่ละคน อาทิ การรำหลงโค การรำท่าครุ การรำเพลงเจ็ด การรำนาคราช-นาครีว เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาในส่วนของรายละเอียดแล้ว ในขั้นตอนนี้ นายโรงโนราแต่ละท่านก็จะมีลักษณะการรำเพื่อแตกต่างกันมากที่สุด

๓. การเรียกจิตวิญญาณ เป็นขั้นคอนหนึ่งที่มีความสำคัญที่นายโรงโนราทุกคนจะต้องปฏิบัติในการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว ก่อนการเขียนตัวพราย และการเหยียบลูกมะนาวเสมอ เพื่อเป็นการเรียกจิตวิญญาณของโนราฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ที่ต้องการทำคุณไสย ให้มาสิงอยู่ในตัวพราย และลูกมะนาว การเรียกจิตวิญญาณจึงต้องปฏิบัติให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างท่ารำและการบริการรรมคาถา ซึ่งคาถาที่นำมาบริการรรมในขั้นตอนนี้ มีทั้งคาถาเรียกจิตวิญญาณ และคาถากำกับให้จิตวิญญาณอยู่กับสิ่งที่ต้องการนั้น

๔. การรำเข้าหาตัวพราย เป็นลักษณะการรำที่เดินเข้าหาไปหาสิ่งของที่พึงประสงค์ในที่นี้หมายถึง ตัวพราย เพื่อเป็นการสำรวจ ตรวจสอบหาจุดหรือตำแหน่งที่จะเขียน ลักษณะการรำเข้าไปหาตัวพรายจะมีท่าทางเป็นการยกมือแบบ ๓ เถົ่า หรือ ๓ ท่า ซึ่งมักเรียกลักษณะท่ารำในขั้นตอนนี้ว่า "ท่าสามอย่าง หรือ ท่าข้งสามขุม"

๕. การรำเข้าหาลูกมะนาว เป็นลักษณะการรำเช่นเดียวกับการรำเข้าหาตัวพราย แต่สิ่งของที่พึงประสงค์เข้าไปหาหันเปลี่ยนเป็นมะนาว

๖. การเขียนตัวพราย เชื่อว่าเป็นการแสดงออกถึงการทำลาย การทำโทษโนราฝ่ายตรงข้าม หรือผู้ที่ต้องการทำคุณไสย โดยผ่านสื่อกลางที่สมมุติเป็นตัวแทน หรือรูปต่างตัวอันได้แก่ตัวพรายนี้แบ่งการรำได้เป็น ๓ เที้ยว และแต่ละเที้ยวก็จะใช้ไม้หวายเขียนตัวพราย ๑ ครั้ง

๗. การเหยียบลูกมะนาว การเหยียบลูกมะนาวก็มีความเชื่อเช่นเดียวกับการเขียนตัวพราย แต่สื่อกลางที่สมมุติเป็นตัวแทนขึ้นนั้น คือ มะนาว จำนวน ๓ ใบ และวิธีปฏิบัตินั้นจะต่างออกไปด้วย คือ เป็นการเหยียบลูกมะนาวในลักษณะกระทุบให้ลูกมะนาวแตกทั้ง ๓ ใบ หรือ อาจจะเหยียบเพียง ๒ ใบ และเหลืออีกใบ ก็จะวางวางไปทางโรงโนราฝ่ายตรงข้าม

๘. พิธีบังสุกุล หรือพิธีปลงอนิจจัง เป็นการพิจารณาศพพราย ซึ่งเป็นตัวแทนหรือรูปต่างตัวของโนราฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ที่ต้องการทำกุศลไทย หลังจากเขียนด้วยไม้หวายครบ ๓ ครั้งแล้วในความหมายที่ว่า บัคนีผู้มันได้ตายไปแล้ว จะไม่สามารถมาประกอบชั้นชั้นแข่งกับตนเองได้อีกแล้ว หรือบางก็เชื่อว่า เป็นการสรุปแข่งและส่งจิตวิญญาณของผู้มัน พิธีบังสุกุลศพพรายจะอยู่ในขั้นตอนสุดท้ายของการรำเขียนพรายเสมอ แต่บางครั้งนายโรงโนราอาจจะไม่เป็นผู้ทำพิธีบังสุกุลในขณะรำเอง แต่จะปล่อยให้เป็นที่หน้าทีของหมอบโรง

๓. ลักษณะรูปแบบของการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาว

จากการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น พบว่าการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวมีลักษณะรูปแบบการรำแบ่งได้เป็น ๒ แนว คือ

๑. เป็นการรำที่มีการแสดงออกด้านการรำที่เป็นการรำอวด ความสามารถ เฉพาะตัวเพียงช่วงเดียว ที่เป็นช่วงต้นของการรำเขียนพราย กล่าวคือ พบว่ามีนายโรงโนรา ๓ ท่าน ประกอบด้วยโนราพร้อม จ่าวัง โนราเดือน ตะอองแก้ว และโนราคลื่น ทานูร์คัน ต่างมีลักษณะรูปแบบการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวที่คล้ายคลึงกันคือในการรำตั้งแต่ต้นจนจบจะมีปรากฏการรำ ถัดมาทำรำความสามารถเฉพาะตัวเพียงขั้นตอนเดียวในช่วงต้นของกระบวนการรำเขียนพรายเท่านั้น แต่หลังจากจบการรำในขั้นตอนนี้แล้ว ก็จะเป็นการรำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์

๒. เป็นการรำที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทั้งที่เป็นการรำอวดความสามารถเฉพาะตัว และการรำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ กล่าวคือ พบว่ามีนายโรงโนรา ๒ ท่าน ประกอบด้วยโนรายก ชูบัว และโนราครั้น สวงนทองมีลักษณะรูปแบบการรำเขียนพราย-เหยียบลูกมะนาวที่คล้ายคลึงกัน โดยการโรงโนราทั้ง ๒ ท่านจะมีการเรียงลำดับขั้นตอนการรำที่เป็นการรำอวดความสามารถเฉพาะตัว และการรำในขั้นตอนอื่น ๆ ที่เป็นการรำที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ควบคู่กันไปโดยตลอด เห็นได้จากก่อนที่จะมี การรำที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ก็จะต้องรำในลักษณะการอวดความสามารถเฉพาะไว้เป็นเบื้องต้นก่อนเสมอ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยสรุปจากการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการรำเชี่ยนพราย-เหยียบลูกมะนาวของนายโรงโนรา ๕ ท่านพบว่า การรำเชี่ยนพราย-เหยียบลูกมะนาวที่สมบูรณ์นั้น ต้องประกอบด้วยลำดับขั้นตอนการรำที่สำคัญ หลัก ๆ อย่างน้อย ๔ ขั้นตอน คือ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว การเรียกจิตวิญญาณ การรำเข้าหาตัวพราย การรำเข้าหาลูกมะนาว การเชี่ยนตัวพราย การเหยียบลูกมะนาว และพิธีบังสุกุล ส่วนลักษณะรูปแบบการรำ แบ่งได้เป็น ๒ แนว คือ แนวแรกเป็นการรำที่มีการแสดงออกด้านกรำรำที่เป็นการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวเพียงช่วงเดียวที่เป็นช่วงต้นของกระบวนการรำเชี่ยนพราย แต่หลังจากจบการรำในขั้นตอนนี้แล้วก็จะเป็นการรำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ และแนวที่ ๒ เป็นการรำที่ให้ความสำคัญกับการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวและทำรำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย